

Varhaiskasvatuksen perusteet, 3 OSP

Vape

Opiskelija osaa

- Työskennellä varhaiskasvatusta ohjaavien säädösten, määräysten, toimintaperiaatteiden ja arvojen mukaan
- Toteuttaa pedagogista toimintaa varhaiskasvatuksessa
- Suunnitella työtään ja tehdä monialaista yhteistyötä

Sisältö

- Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet
- Varhaiskasvatuksen tietosuoja ja salassapito
- Varhaiskasvatuksen käsitteet, arvot ja toimintaperiaatteet
- Varhaiskasvatuksen ammattiryhmät, työtehtävät ja vastualueet
- Vaihtoehtopedagogiikat

Suoritus ja arviointi

- aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät + etäkurssi: oppimistehtävät
- näyttöön vaikuttava arvosana (1-5)

Aikataulu

3. JAKSO (16h)

- Varhaiskasvatuksen käsitteet, arvot ja toimintaperiaatteet
- Varhaiskasvatuksen historia
- Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet
- Varhaiskasvatuksen tietosuoja ja salassapito
- Varhaiskasvatuksen ammattiryhmät, työtehtävät ja vastuualueet
- Oppimiskäsitykset
- Vaihtoehtopedagogiikat

+ tehtävä

Varhaiskasvatuksen käsitteet

- Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.
- Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia

- Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena kuten esimerkiksi kerho- ja leikkitoimintana.
- Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta. Vanhemmat päättävät lapsensa osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Koulun aloitusta edeltävä esiopetus on toiminnallisesti varhaiskasvatusta. Esiopetukseen osallistuminen tuli velvoittavaksi 1.8.2015 alkaen.

Alan keskeiset käsitteet/kertaus

Tuntitehtävä

Etsikää selitykset seuraaviin käsitteisiin:

- Varhaiskasvatus
- Pedagogiikka
- Esiopetus
- Lapsilähtöisyys
- Oppimiskäsitys
- Oppimisympäristö
- Kasvatustietoisuus
- Strukturoitu toiminta

<i>Varhaiskasvatus</i>	Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.
<i>Pedagogiikka</i>	Pedagogiikka tarkoittaa tapaa, jolla opetus järjestetään, sekä sen näkemyksellisiä kasvatuksellisia periaatteita. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on tietoista toimintaa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin toteutumiseksi. Pedagogiikka näkyy arjen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä ja varhaiskasvatuksen keskeisessä elementissä, leikissä. Erityisen tärkeää on lasten osallistaminen.
<i>Esiopetus</i>	Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaalle tarjottavaa maksutonta opetusta. Perusopetuslain (26 a §) mukaan lasten on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan.
<i>Lapsilähtöisyys</i>	Lapsilähtöisyydessä lähtökohtana olla lapsi. Mitä lapsi tarvitsee? Miten hänen kasvuaan ja oppimistaan tuetaan (lähikehityksen vyöhyke)? Miten häntä aktivoidaan yksilöllisesti ja ryhmässä? Lapsilähtöisyys on lapsesta kiinnostumista, lapsen näkemistä lapsena, lapsesta ja lapsen kiinnostuksista käsin lähtevää toimintaa sekä lapselle tilan antamista: lapsen ilmaisun, olemisen, olennon näkymistä tiloissa ja tekemisessä.
<i>Oppimiskäsitys</i>	Oppimiskäsityksellä tarkoitetaan sitä, mitä oppiminen on, miten oppiminen tapahtuu ja miten oppimista voidaan parhaiten edistää. Eri oppimiskäsitykset eivät sulje toisiaan pois vaan lomittuvat toisiinsa. Ei ole olemassa yhtä oikeaa ratkaisua ja toimintamallia, kuinka kasvattaja mahdollistaa lapsen oppimisen. Omaan oppimiskäsitykseen vaikuttavat jokaisen oma elämänhistoria ja on luonnollista, että eri yksilöiden väliset käsitykset eroavat toisistaan. Erilaiset teoriat ja oma ihmiskäsityksemme ovat oppimis- ja kasvatuskäsitystemme pohjalla. Varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys perustuu ajatukseen lapsesta toimivana ja oppivana yksilönä vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa.
<i>Oppimisympäristö</i>	Oppimisympäristö tarkoittaa fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä koostuvaa ympäristöä, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat.
<i>Kasvatustietoisuus</i>	Kasvatustietoisuuden tavoitteena on, että kasvattaja toimii työssään ammatillisesti, tietoisesti ja ymmärtäen omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia.
<i>Strukturoitu toiminta</i>	Toimintaa, jonka rakenne on suunniteltu selkeäksi. Strukturoidussa toiminnassa suunnitellaan fyysinen tila, aika, henkilöt, välineet, toiminta ja se, miten arvioidaan.

Kysymyksiä

- Mitä on kasvatusta ja miten se on muuttunut kulttuurin kehittymisen myötä?
- Mitkä asiat mielestäsi vaikuttavat kasvatukseen?
- Mitkä tahot toimivat kasvattajina?
- Miten media kasvattaa?

Varhaiskasvatuksen historia

Ryhmätyö – Varhaiskasvatuksen historian vaikuttajat

- **Aiheet**
- Johan Amos Comenius
- Jean Jacques Rousseau
- Johann Heinrich Pestalozzi
- Friedrich Fröbel
- Uno Cygnaeus
- Maria Montessori
- Hanna Rohtman ja Ebeneser

- Tehtävä tehdään **Padlet –alustalle** netissä. Jokaiselle ryhmälle on oma seinä, jonne tietoja kootaan. Linkit omalle sivulle Peda.netin kautta.

Etsi tietoa ja kuvaa seuraavat asiat

Henkilöesittely

- syntyi ja kuoli
- missä eli ja vaikutti
- koulutus
- ammatti yms.

Miten vaikutti kasvatukseen/ varhaiskasvatukseen

- ajatukset ja oppi
- työsaavutukset
- kirjallisuus, ohjeistus, materiaalit
- yms.

Muuta erityistä?

Aikataulu

- Ryhmätyötä tehdään _____tunneilla. Purku _____

Varhaiskasvatuksen historia

- Teoreettisen perustan varhaiskasvatukselle loi tshekkiläinen piispa Johan Amos Comenius (1592-1670) 1600-luvulla.
- elinikäisen kasvatuksen periaate on peräisin Comeniukselta
- Comeniuksen mukaan kasvatus kuului kaikille ja opetus tuli soveltaa lasten kehitystason mukaan.

- Jean Jacques Rousseau (1712-1778)
- vaati luonnonmukaista kasvatusta, varttumista omassa tahdissa ja yksinkertaista maalais-elämää
- tähdensi lapsen omaehtoisen kiinnostuksen heräämistä oppimisen edellytyksenä
- oli ensimmäinen, joka piti keskeisenä kasvatus-keinona lapsen omaa aktiivisuutta, spontaania kokeilunhalua ja itsenäistä yrittämistä
- Rousseau katsoi että lasta oli kasvatettava yksinään, ei ryhmässä / yhteisössä
- valmiita leikkikaluja ei saanut olla, sillä ne passivoivat lapsen
- kasvatuksen tehtävä Rousseauun mukaan oli lapsen kasvattaminen yhteiskuntakelpoiseksi ihmiseksi

- Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827)
- sosiaalinen uudistaja ja kansakoulun kehittäjä, joka omistautui köyhien ja orpojen lasten kasvattajaksi
- tavoitteena hänellä oli mm. kansankasvatus ja kaikkien lasten kouluttaminen omalla työllään toimeentulonsa ansaitsevien ihmisten muuttuvassa ja teollistuvassa yhteiskunnassa
- ilman valtion, kirkon, koulun ja kotien yhteistyötä tätä tavoitetta ei voitu saavuttaa
- Pestalozzin mielestä kodin arvoa ja vanhempien antaman kasvatuksen merkitystä ei riittävästi ymmärretty
- katsoi, ettei ihmisluonto sellaisenaan ole hyvä, vaan tarvitsee syntymästä saakka kasvatusta
- kiinnitti toiveensa äiteihin kasvattajina ja lasten ensimmäisinä opettajina – julkaisi kirjan *Äitien kirja* (1803)
- nosti ihmisten väliset suhteet esiin merkittävinä motivaation suuntaajina oppimisessa

- Pestalozzin monipuolinen pedagoginen ja sosiaalinen toiminta sekä laaja kirjallinen tuotanto vaikuttivat voimakkaasti kansan-kasvatukseen, kansakoulun syntymiseen sekä orpokotien ja lastenhuoltoloitten perustamiseen 1800-luvulla.
- Hän yritti saada vanhemmat ymmärtämään, että pienet lapset tarvitsevat vanhempiensa antamaa hoitoa, kasvatusta ja huolenpitoa.
- Samaan aikaan eri tahoilla Eurooppaa alettiin perustaa päivähuoltolaitoksia pikkulapsia varten.

- Friedrich Fröbel (1782-1852)
- saksalainen aktiivisuuspedagogi ja lastentarhan isä kuuluu kasvatuksen huomattaviin uudistajiin
- tutustui Frankfurtissa Grüneriin, Pestalozzilaisia metodeja kokeilevan mallikoulun rehtoriin, joka otti pojan kouluavustajaksi ja myöhemmin koulun opettajaksi
- pääsi opiskelemaan myös Pestalozzin opastuksella tämän opetusmetodia
- Fröbel toteutti ja kehitti opettajansa keskeisiä kasvatuseriaatteita, mutta filosofisine ajatuksineen ja myös käytännön kasvattajana hän kulki kuitenkin omaa tietään

- Fröbelin tavoitteena oli kasvattaa vapaita, ajattelevia, omatoimisia ja itsenäisiä ihmisiä – yksilöitä, ei kopioita
- oppilaiden kokonaiskehitystä ajatellen päivittäinen ohjelma laadittiin monipuoliseksi opetuksen, työn ja leikin (vapaan leikin ja myös taiteellisen harrastuksen) kokonaisuudeksi
- Fröbel aloitti uransa koulukasvatuksen alueelta, mutta ymmärsi, että hänen piti hahmottaa itselleen kehityksen kokonaisuus voidakseen päästä näkemykseen kehitysvaiheen vaatimasta ohjauksesta
- Fröbeliläiset leikit ja askartelut

Fröbelin merkitys varhaiskasvatuksen kehityksessä

- yhteisökasvatus tukemaan kotikasvatusta
- pohja varhaiskasvatuksen tieteenalalle
- varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen kytkentä
- lasten henkisten toimintojen kehittäminen – oppimaan oppimisen ohjaaminen
- kaikinpuolisen kehityksen tukeminen

- Uno Cygnaeus (1810-1888) ja lastentarha
- kansakoulumme perustaja Cygnaeus tutustui lastentarhoihin Keski-Euroopan matkallaan ja ne tekivät häneen suuren vaikutuksen
- hän päätti perustaa fröbeliläisen lastenseimen Suomeen suunnittelemansa opettajaseminaarin yhteyteen
- lähetti veljentyttärensä Pestalozzi-Fröbel-Hausiin ja huolehti, että Suomen ensimmäiset opettajat saivat stipendin, jonka avulla pääsivät tutustumaan silloisen pedagogiikan saavutuksiin Euroopassa

- Cygnaeuksen mielestä lastentarhan toiminta oli omiaan luomaan perustaa oppimiselle koulussa, jopa yksilön suorituksille aikuisiässä.
- näki naisen tehtävän entistä avarampana, kodin ulkopuolellakin tehtävänä hoito-, kasvatus-, ja opetustehtävänä
- laati toimintasuunnitelman sekä lastenseimeä (alle 3-vuotiaat) että lastentarhaa varten ja onnistui perustamaan näitä opettajaseminaarien yhteyteen
- aloitti sinnikkyydellään maassamme uudenlaisen pikku-lasten kasvatuksen ja edisti merkittävästi turvattomien lasten aseman parantamista sekä loi osaltaan perustaa yhteiskunnan järjestämälle ennaltaehkäisevälle lastensuojelutyölle

- Hanna Rothman (1856-1920)
- Rothman perusti vuonna 1888 ensimmäisen Pestalozzi-Föbel-Hausin mallin mukaisen yksityisen kansanlastentarhan Helsinkiin
- hänen aloittamansa lastentarhatoiminta laajeni vähitellen koko maahan
- Ebeneserkodista tuli maamme lastentarhatoiminnan keskus monessakin suhteessa, koska siellä
- koulutettiin vuosikymmenien ajan maan ainoana oppilaitoksena lastentarhanopettajat
- kehitettiin lastentarhoillemme ominaiset toimintatavat

Varhaiskasvatuksen historia Suomessa – 5 vaihetta

Fröbeliläisen tradition vaihe 1880-1970 –luku

- perusmalli: osapäiväinen lastentarha
- pedagogiset sovellukset:

kuukausiaihe

keskusaihe

lastentarhan työtavat

Tuokiokeskeisyyden vaihe 1970-luku

- päämuoto: kokopäiväinen päiväkot
- kasvatuksessa ja opetuksessa korostui toimintatuokioiden toteutus

Pedagogisen hämmennyksen vaihe 1980-luku

- perheille tarjottiin erilaisia perhepalvelukokeiluja
- laadittiin:
- esiopetussuunnitelma 6-vuotiaille
- alle 3-vuotiaiden lasten päivähoiton toimintasuunnitelma
- päivähoiton kasvatuskomitean liitteet valmistuivat

Lapsikeskeisyyden renessanssi 1990-luku

- päämuoto: kokopäiväinen päiväkotitoiminta, mutta myös osapäivätoimintaa lisättiin
- pedagogisia sovelluksia:
- projektityöskentely
- portfoliot
- henkilökohtainen opetussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen vaihe 2000-luku

- kehittäminen toteutuu organisoidusti ja alueellisesti kuntien, osaamiskeskusten ja oppilaitosten yhteistyönä

- keskeisiä toimijoita:

ammattitaitoinen henkilöstö

lapset

lasten vanhemmat

- vanhemmilla aktiivinen rooli palvelujen laadun arvioinnissa ja kehittämisessä
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Vasu) 2003 (päivitetty 2005 ja 2016/2019)

näkemykseen, jonka mukaan pienten lasten kasvatusta, opetus ja hoito kuuluvat koulutusjärjestelmään, sen ensimmäisenä ja merkittävänä osana. Taulukkoon 1 on koottu nykyisen varhaiskasvatuksen kehityksen keskeisimmät virstanpylväät.

Taulukko 1. Varhaiskasvatuksen suomalainen kehityskaari.

1826	Friedrich Fröbel julkaisi keskeisiä kirjoituksiaan
1863	Uno Cygnaeus perusti lastentarhan ja lastenseimen
1888	Hanna Rothman perusti ensimmäisen kansanlastentarhan
1924	Lastentarhat sosiaaliministeriön lastensuojelutoiminnan alaisuuteen
1973	Laki lasten päivähoidosta: sosiaalipoliittinen ja kasvatuksellinen tehtävä
1980	Päivähoidon kasvatustavoitekomitean mietintö
1983	Kasvatustavoitepykälä päivähoitolakiin
1989	YK:n Lapsen oikeuksien sopimus
1990	Subjektiivinen päivähoito-oikeus alle 3-vuotiaille lapsille
1995	Lastentarhanopettajakoulutus yliopistolliseksi kandidaatin tutkinnoksi, maisterikoulutus
1996	Subjektiivinen päivähoito-oikeus 3–6-vuotiaille lapsille
2000	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet
2001	Kunnille velvoite järjestää maksuton esiopetus
2003	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet Varhaiskasvatustiede yliopistolliseksi pääaineeksi
2013	Päivähoito opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvaksi
2015	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (uudet) Esiopetus pakollinen 6-vuotiaille lapsille Varhaiskasvatustiede: pedagoginen tehtävä
2016	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 (voimassa 1.8.2017 alkaen)

2000-luvulla varhaiskasvatuksen alalla on tapahtunut huomattavia uudistuksia. Erityisesti uuden varhaiskasvatuslain voimaantulon myötä pienten lasten oikeus pedagogisesti korkeatasoiseen kasvatukseen ja opetukseen on vihdoinkin hyväksytty elinikäisen

Tehtävä

- Haastattele isovanhempiasi tai edellisten sukupolvien ihmisiä. Selvitä, millaisia kasvatustapoja ja käytäntöjä heidän lapsuuteensa kuului. Mikä oli kasvatuksen päämäärä?
- Kuvittele, millaisissa kodeissa ja miten lapsia kasvatetaan, kun itse olet isovanhemman iässä. Mikä voisi olla heidän kasvatuksensa päämäärä?

Tehtävä/kasvatustyyli

- Lapsen aika s. 24-28/ hyvä päivähoito s. 119-123

Tehtävä: varhaiskasvatusta 2050-luvulla?

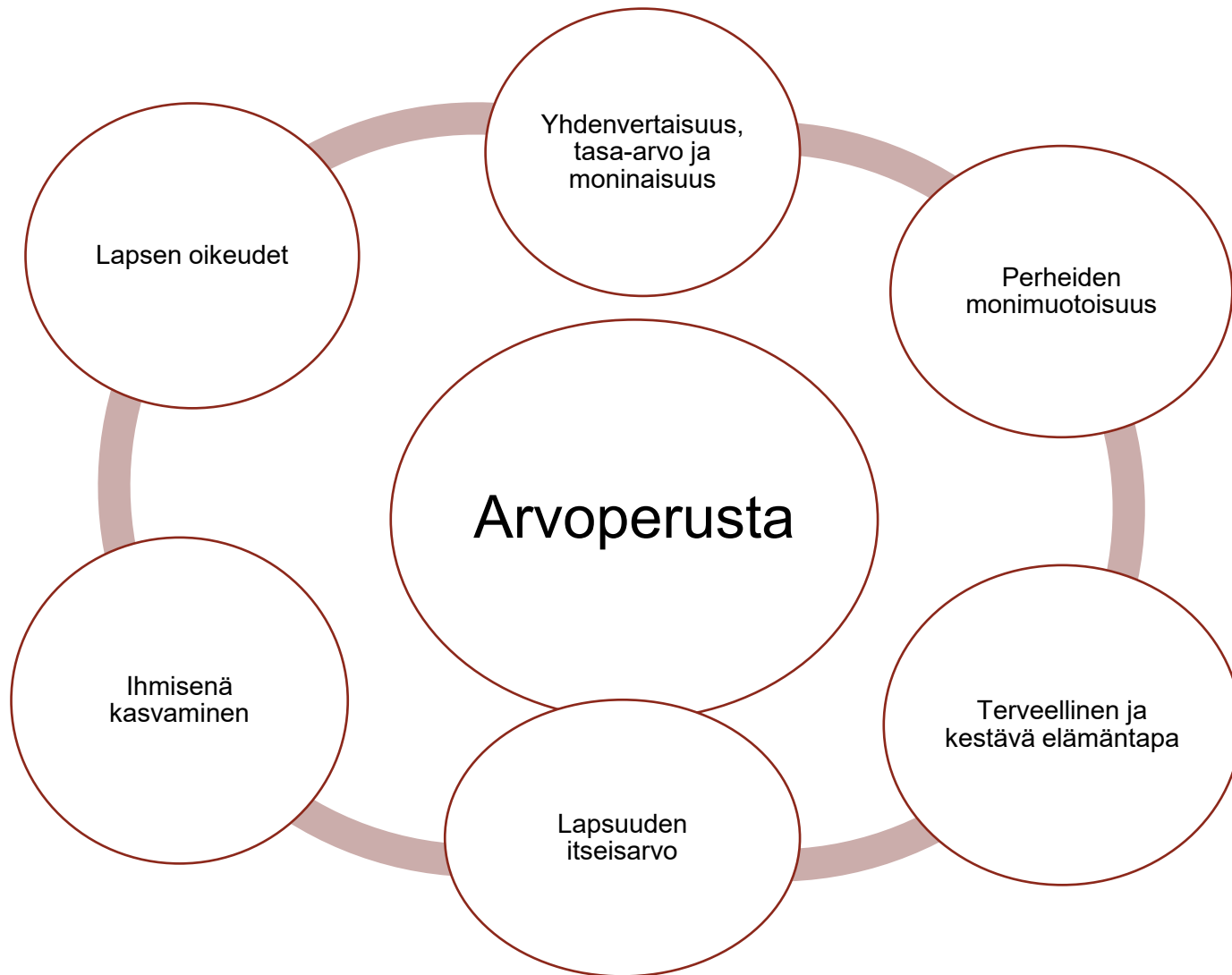
- Pohtikaa millaista varhaiskasvatus voisi olla 2050-luvulla:
 - yhteiskunnan/valtion rooli?
 - Vanhemmat?
 - Pedagogiikka?
 - Kenelle?
 - Työntekijät (koulutus, palkkaus yms.)?
- Käyttäkää apuna varhaiskasvatuksen historiaan liittyvää materiaalia ja ryhmätöitä
- Piirtäkää/esitelkää muilla tavoin päiväkotit 2050-luvulta

Arvot ja toimintaperiaatteet

- Kertaus?

Varhaiskasvatuksen arvoperusta/VASU

Lapsuuden itseisarvo

- Jokaisella lapsella on oikeus hyvää ja turvalliseen lapsuuteen
- Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on
- Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä

Ihmisenä kasvaminen

- Lapsen kasvua ihmisyyteen tuetaan pyrkimällä totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan
- Arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseensä, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon

Lapsen oikeudet

- Ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisuuden keinoilla, joita hänellä on
- hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen
- leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti
- yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen
- saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

- Lapsille taataan mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta
- Ilmapiirin tulee kunnioittaa moninaisuutta

Perheiden monimuotoisuus

- Suhtaudutaan avoimesti ja kunnioittavasti monimuotoisiin perheisiin
- Lapsen perheidentiteetin ja perhesuhteiden tukeminen on tärkeää

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

- Ohjataan lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin
- Huomioidaan kestävä elämän periaatteet

Omien arvojen kartoittaminen

- Pohdi jokaista kohtaa erikseen. Arvioi omaa toimintaasi suhteessa arvoihin
- Alleviivaa ne kohdat, joita sinun on helppo huomioida osana kasvatustyösi arkea. Kirjaa ranskalaisia viivoja käyttäen, miksi kyseiset asiat on helppo huomioida. Miten se näkyy konkreettisesti työssäsi?
- Alleviivaa seuraavaksi katkoviivalla ne kohdat, jotka onnistut huomioimaan ajoittain työssäsi. Kirjaa tämän jälkeen, miksi huomioiminen onnistuu vain ajoittain.
- Viimeiseksi laita sulkeet sellaisiin arvoihin, joita et vielä koe toteuttavasi osana omaa kasvatustyötäsi. Pohdi, mitkä tekijät haittaavat tai estävät arvojen huomioimista. Miten voisit vastaisuudessa huomioida niitä paremmin? Kirjaa konkreettisia käytännön esimerkkejä, joista voit lähteä liikkeelle.

Mieti yksilöllisiä arvojasi; järjestysnumero1
tärkeimmälle jne.

- perheen turvallisuus
- sisäinen tasapaino
- onnellinen elämä
- maailmanrauha
- kypsä rakkaus
- tosi ystävyys
- viisaus ja ymmärrys
- vapaus ja riippumattomuus
- aikaansaannokset, tulokset
- itsekunnioitus
- kansallinen turvallisuus
- hyvä toimeentulo
- sielun pelastus
- kauneus ja esteettisyys
- tasa-arvon toteutuminen
- jännittävä elämä
- nautinto
- kunnioitus ja arvonto
- ihmiskunnan yhteys ja veljeys-sisarus

Arvot lastenohjaajan työssä

Yleistettävyyden ja yksilöllisyyden yhteensovittaminen käytännössä?

- **Ihmisarvon** tunnistaminen → lastenohjaajan tulee kunnioittaa lapsen ja hänen perheensä elämänkatsomusta ja ottaa se huomioon työssä
- **Oikeudenmukaisuus** → tasa-arvoinen kohtelu, syrjinnän ja suosimisen välttäminen, kuunteleminen
- **Ainutlaatuisuus, yksilöllisyys** → jokainen lapsi ja perhe on erilainen
- **Totuudellisuus** → asioiden tutkivaa lähestymistapaa, avointa keskustelua
- **Itsemääräämisoikeus** → riippuu lapsen iästä ja kehitystasosta, lapsen etu

Arvot lastenohjaajan työssä

- **Perhekeskeisyys** → lapsen perhe aina mukana
- **Turvallisuus** → fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus
- **Omatoinisuus** → lasta ja perhettä kunnioitetaan aktiivisina osallistujina
- **Kasvun ja kehityksen turvaaminen** → kaikilla lapsen elämänaloilla
- **Jatkuvuus** → saumaton yhteistyötä ja tiedonkulkua
- **Vapaus** → Lastenohjaajalla on oikeus ja vapaus omaan ammaailmaan, kuitenkin sidoksissa perustehtävään ja normistoon

Arvot lastenohjaajan työssä

- Lasten ja nuorten hoitotyötä ohjaavat arvot ja periaatteet sidoksissa yhteiskunnan arvoihin, kulttuuriin ja aikakauteen
- Lisäksi vaikuttavat hoitajan omat kokemukset ja tiedot sekä hoitoyhteisön kulttuuri

Oppimiskäsitykset

Pohdi parin kanssa

Mikä on
tärkein
oppimasi
asia?

Löytyikö listaltanne esimerkiksi seuraavia asioita?

- puhumaan oppiminen
- kävelemään oppiminen
- kirjoitustaito
- empatiakyky
- kuusen erottaminen männystä
- uiminen

Pohdi

- Yritä keksiä mahdollisimman monta asiaa
 - a) joissa olet taitava.
 - b) jotka olet juuri oppinut.
 - c) joita haluaisit osata, muttet vielä hallitse.

Pohdi edellisten kysymysten vastausten perusteella

- a) Oletko harjoitellut taitoasi pitkään? Osaisitko opettaa sitä muille?
- b) Minkälaisissa asioissa onnistuit, kun opit jotain uutta? Mikä sai sinut kiinnostumaan asiasta?
- c) Mitä sinun pitäisi tehdä, jotta voisit oppia uuden asian? Miten paljon työtä se vaatisi?

Ihminen oppii jatkuvasti ja kaikkialla

- Oppiminen voi olla tahallista ja tahatonta.
- Opimme vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa.
- Oppiminen vaikuttaa myös aivoihin: oppimisessa muodostuu uusia yhteyksiä hermosolujen välille.
- Aivojen muovautuvuus mahdollistaa oppimisen läpi elämän.
- Oppimiseen vaikuttavat sekä biologiset, psyykkiset että sosiaaliset tekijät.

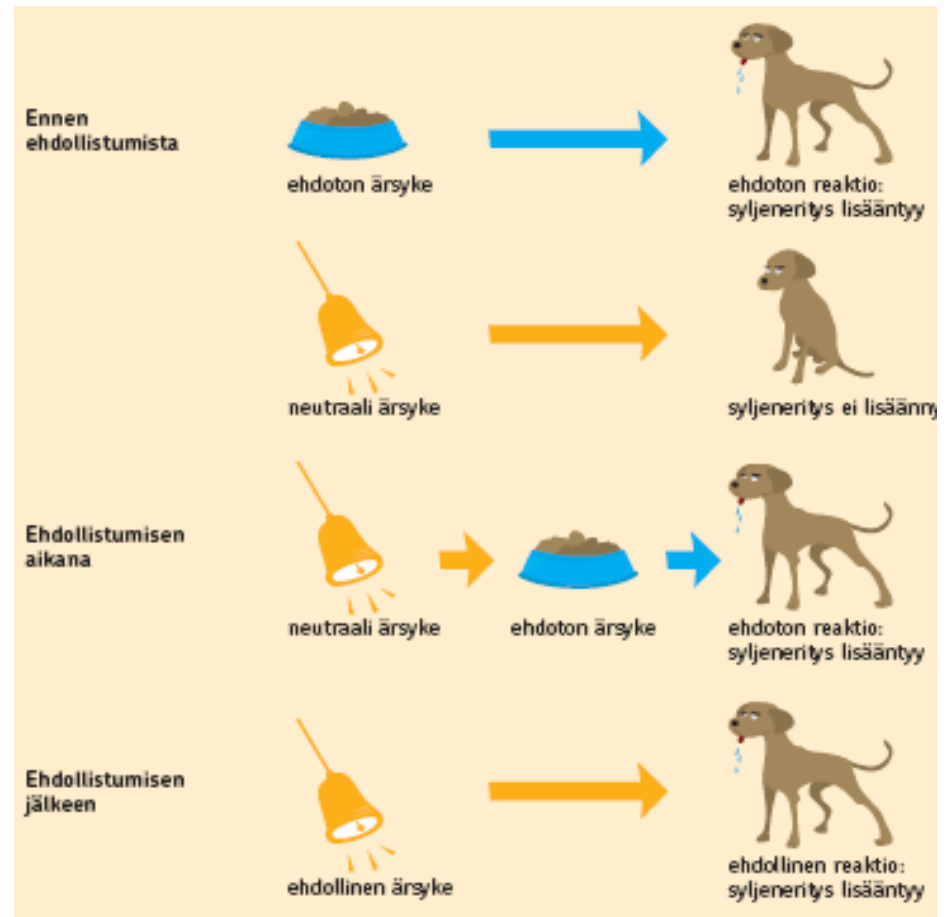
Behaviorismin näkökulma oppimiseen

- Behaviorismi tarkastelee, miten ympäristö muovaa yksilön käyttäytymistä.
- Oppimista tarkastellaan ulkoista käyttäytymistä tarkkailemalla.

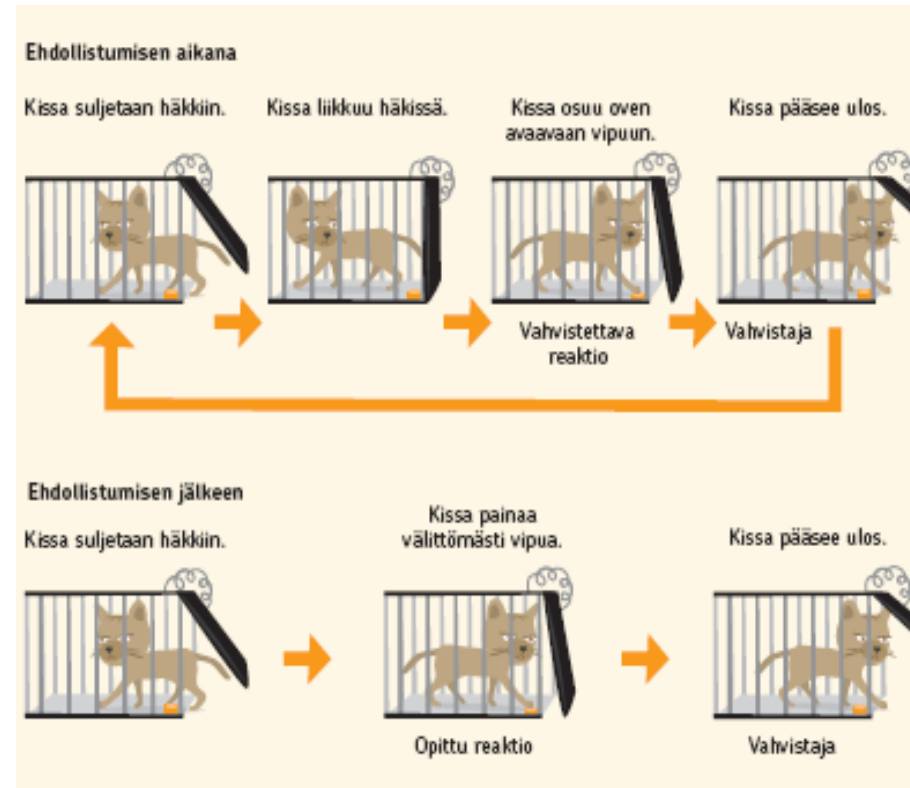
Klassinen ehdollistuminen

- Opitaan reagoimaan alun perin neutraaliin ärsykkeeseen.
- Pavlov löysi tutkiessaan koirien syljen eritystä.

Välineellinen ehdollistuminen

- Toiminnasta saatu palkkio
tai rangaistus
vahvistaa käyttäytymistä.
- Palkkio on yleensä
rangaistusta tehokkaampi.
- Aihetta tutkivat mm.
Thorndike (kissat
laatikossa) ja Skinner
(oppivat kyyhkyset).

Behavioristinen oppimiskäsitys

Oppiminen käyttäytymisen muutoksena

- Behaviorismissa oppiminen nähdään ärsyke-reaktiokytkentöjen muodostumisena, ja sitä voidaan säädellä vahvistamisella.
- Oletuksena on, että opetuksen tavoitteena oleva reaktio (R) vakiintuu pysyväksi käyttäytymiseksi eli se opitaan, kun se yhdistetään ympäristöstä tulevaan ärsykkeeseen (S). Käyttäytymistä säädellään oppijan ulkopuolelta vahvistamisella (O).
- Toivotusta käyttäytymisestä annetaan palkkio, ei-toivottua käyttäytymistä heikennetään rangaistuksella.

- Behavioristisen oppimiskäsityksen juuret ovat luonnontieteellisessä ajattelussa. Ihmisen ja eläimen oppiminen nähdään perusmuodoiltaan samanlaisena.
- Tietoa maailmasta saadaan kokemusten ja aistihavaintojen kautta, oppija on tyhjä taulu (tabula rasa), johon kokemukset piirtävät jälkiä.

Behaviorismin pedagogisia periaatteita ovat:

- vahvistamisen periaate
- välittömän palautteen periaate
- opetettavan aineksen pilkkominen pieniin osiin
- virheellisten vastausten nopea sivuuttaminen.
- Kasvatuksen tehtävänä on ohjata ulkoisesti näyttäytyvää tai kuuluvaa toimintaa siten, että suoritus voidaan todeta hyväksi ja oppimistavoitteet saavutetuiksi.
- Opetus keskittyy tietojen ja taitojen ulkoiseen ohjaukseen, säätelyyn ja vakiinnuttamiseen.
- Oppijan valmiuksia ajatella ja ymmärtää opittavina olevia asioita ei tueta.

Mallioppiminen

- Asioita opitaan seuraamalla ja jäljittelemällä toisten toimintaa ja tarkkailemalla heidän saamiaan palkkioita ja rangaistuksia.
 - **sijaisvahvistaminen**
- Banduran tutkimukset väkivaltaisen käyttäytymisen oppimisesta

Behavioristinen oppimiskäsitys ja oppimisen ohjaaminen

- Behavioristisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on siis ulkoisesti säädeltävää käyttäytymisen muuttumista, uusien ärsyke-reaktiokytkentöjen muodostumista.

Opetus järjestetään seuraavien vaiheiden mukaisesti:

- asetetaan selkeät, konkreettiset ja mitattavissa olevat käyttäytymis-tavoitteet.
- jaetaan oppimateriaali pieniin osakokonaisuuksiin.
- määritellään ja etsitään sopivat käyttäytymisen vahvistajat, keinot, joilla voidaan palkita toivottuja tuloksia ja vähentää ei-toivottuja reaktioita.
- toteutetaan opetus edeten vaihe vaiheelta oikeita suorituksia palkiten.
- arvioidaan tulokset ja mikäli ne ovat tavoitteiden mukaiset, jatketaan uusiin tavoitteisiin, muussa tapauksessa kerrataan aikaisempia sisältöjä.

Opetuksen tyypillisiä piirteitä:

- opetussuunnitelmissa esitetään tarkat tavoitekuvaukset
- opetus nähdään tiedon siirtämisenä
- opetus on opettajakeskeistä
- oppilas on toiminnan kohde ja hänen roolinsa on oppimisprosessissa passiivinen
- oppiminen on ulkoa ohjattua
- palaute oppimisen yhteydessä on tärkeää
- oppimistulosten arviointi on määrällistä.

Sahlberg & Leppilampi (1994, 21-25) kuvaavat behavioristista opetusta seuraavasti:

- oppiminen on oppilaalle usein yksinäinen ja asiayhteydestään eristetty tapahtuma
- oppiminen on irrallisten tietojen ja yksittäisten taitojen vastaanottamista
- opettajan tehtävä on siirtää tietoja ja valmiita malleja suoraan oppilaille
- opettajan tehtävä on oppilaan käyttäytymisen muuttaminen, vastuu oppimisesta ja toiminnasta on pääsääntöisesti opettajalla ja koululla.

Humanistinen oppimiskäsitys/ Kokemuksellinen oppiminen

- Humanistiseen psykologiaan pohjautuvassa kokemuksellisessa oppimisessa oppiminen perustuu oppijan kokemuksiin ja itsereflektioon eli kykyyn arvioida omia kokemuksiaan ja omaa oppimistaan uuden oppimisen pohjaksi – se on muutakin kuin tiedon prosessointia.
- Tavoitteena on itsensä toteuttaminen ja ”minän” kasvu. Itseohjautuvuus, minän kasvu ja valmiudet itsereflektioon nähdään ihmiselle myötäsyttyisinä.
- Reflektiivisyys eli kyky pohtia ja kyseenalaistaa perusolettamuksia on toimintaa, jossa ihminen tutkii kokemuksiaan, ajattelee ja arvioi tekemäänsä tavoitteenaan uuden ymmärtämisen taso – se on omien uskomusten oikeutusten tutkimista
- Oppimiseen liittyy myös motivaatio, vapaa tahto ja vastuu: oppijalla on vastuu omasta oppimisestaan.

- Kokemuksellinen oppiminen voidaan ymmärtää oppijaa monipuolisesti koskettavana ja aktivoivana toiminnallisena prosessina, joka käyttää hyväkseen eri aistikanavia, tunteita, elämyksiä, mielikuvia ja mielikuvitusta – kokemuksia.
- Keskeistä on persoonallisen ja sosiaalisen kasvun tukeminen sekä oppijan itsetuntemuksen lisääminen, tietoisuus omasta oppimisesta ja oppimaan oppiminen sekä käsitykset oppimisen kohteista.
- Oppiminen on konstruktivistisen tiedonkäsityksen mukaista jatkuvaa tiedon syventämistä ja ymmärtämistä, oman tietämisen rakentamista.
- Kokemuksellisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on kokemusten muuttumista ja laajentumista.

Humanistinen oppimiskäsitys ja oppimisen ohjaaminen

Humanistisen oppimiskäsityksen ominaispiirteitä on:

- oppiminen on aktiivista ja kehittävää toimintaa, jossa korostetaan opettajan ja oppijoiden keskinäistä vuorovaikutusta
- painopiste on oppijan persoonallisessa kasvussa ja itsensä toteuttamisessa
- oppija on sisäisesti motivoitunut; hän asettaa itse tavoitteensa toiminnalleen ja hän voi valita itselleen parhaaksi katsomansa oppimisen muodot
- opettajan rooli on ohjaaja, valmentaja ja fasilitaattori
- tarkan suunnittelun sijasta etukäteen ainoastaan opetuksen suuntaviivat
- arviointi kohdistuu yksilöllisiin oppimisprosesseihin ja hyödynnetään opiskelijoiden itsearviointia
- Humanistisen opetustyylin vaativuus tulee esiin muun muassa silloin, kun oppijalta puuttuu valmiudet itseohjautuvaan työskentelyyn.

Kokemuksellisessa oppimisessa

- lähtökohtana ovat oppijan tarpeet ja motivaatio
- pohditaan ja suunnitellaan yhdessä tavoitteita ja sisältöjä
- tarkastelussa lähdetään liikkeelle oppijoiden kokemuksista
- tuetaan oppijan kasvua ja itseohjautuvuutta
- opettaja on oppimisen tukija, oppijalla on vastuu omasta oppimisestaan
- itseohjautuvuus toimii, jos opiskelu koetaan mielekkääksi.

Kokemuksellinen oppiminen ja oppimisen ohjaaminen

- Kolbin kokemuksellisen oppimisen mallissa (1984) oppiminen nähdään kehämäisinä sykleinä, oppimistapahtuma on jatkuvasti kehittyvä ja syvenevä prosessi. Se sisältää kaksi oppimisen ulottuvuutta, tiedostamattoman ja tiedostetun ymmärtämisen sekä niihin liittyen neljä vaihetta, jotka painottavat oppimista eri tavoin:
- Välitön omakohtainen kokemus luo perustan oppimiselle. Opettaja voi lähteä liikkeelle oppijoiden opiskeltavaa asiaa koskevista omista kokemuksista ja käsityksistä. Opetusjakson avauksen merkitystä ei voi koskaan yliarvioida: ohjaajan toiminta, oppimisympäristön luominen, alkulämmittely ja tavoitteiden määrittely vaikuttavat paljon siihen, kohdistuuko valikoiva tarkkaavaisuus opittaviin asioihin vai epäolennai-suuksiin. (Leppilampi & Piekkari 1998, 9-11.) Opetusmenetelminä voidaan käyttää oppimispäiväkirjaa, porinaryhmiä tai aivorihtä (Kupias 2001, 20). Opittavaan asiaan voidaan orientoitua palauttamalla mieleen aiempia kokemuksia esimerkiksi mielikuvamatkan avulla tai kokemus voidaan tuottaa opetustilanteessa erilaisin elämyksellisin keinoin.
- Kriittinen pohdiskeleva havainnointi eli reflektointi korostaa ilmiön eri näkökulmien pohdintaa. Oppijat refleктоivat omia kokemuksiaan. Siinä luodaan usein pohja uusille käsitteille, malleille ja teorioille. Käsiteltävän ilmiön havainnointi ja pohtiminen yhdessä oppijoiden kanssa on tärkeä vaihe, kun pyritään tietoiseen ymmärtämiseen ja käsiteellistämiseen. Ohjaajan rooli reflektointivaiheessa on erityisen merkityksenkäs. Opetusmenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi opetuskeskustelua, porinaryhmiä tai kirjoittamista (Kupias 2001, 20). Reflektointivaiheessa omat näkemykset avartuvat muiden erilaisten kokemusten ja tulkintojen avulla.

- Abstraktissa käsitteellistämisvaiheessa pyritään kurinalaisen, systemaattisen ajattelun kautta muokkaamaan vanhoja ja luomaan uusia malleja, käsitteitä ja teorioita. Teoriat, mallit ja käsitteet jäsentävät omakohtaista kokemusta ja auttavat sen yleistämisessä ja tietoisessa hallinnassa. Tässä vaiheessa haetaan asiasta teoreettista tietoa. Opetusmenetelminä voi olla esittävä opetus, ryhmätyö tai lukeminen; erilaiset tiedonhankinnan tavat (Kupias 2001,20). Opiskeltavaan asiaan perehdytään tässä vaiheessa muun muassa asiantuntijoiden avulla.
- Aktiivisen ja kokeilevan toiminnan vaiheen tarkoitus on testata malleja sekä kokemuksista, pohdinnoista ja teorioista tehtyjä päätelmiä käytännössä. Tässä vaiheessa yritetään myös vaikuttaa ihmisiin ja muuttaa asioita. Tietoa voidaan soveltaa käytäntöön esimerkiksi case-tapausten, roolipelien, harjoitusten ja työssäoppimisen avulla (Kupias 2001, 16-25). Aktiivisen toiminnan vaihe voi toteutua myös projektin muodossa, missä opiskeltavaa asiaa testataan muodollisen oppimistilanteen ulkopuolella ilmiön todellisessa ympäristössä.
- Omakohtainen kokemus on kokemuksellisen oppimisen lähtökohta ja oleellinen osa, mutta pelkkä kokeminen ei sinänsä vielä takaa oppimista. Tärkeää on "tutkittavan" ilmiön havainnointi ja sen tietoinen pohtiminen sekä ilmiön ymmärtäminen ja käsitteellistäminen sopivan teorian tai kuvausmallin avulla. (Kupias 2001,16.) Myös aktiivisen toiminnan vaihe on oleellinen osa kokemuksellista oppimista.

Kognitiivinen oppimiskäsitys

Oppiminen tiedon prosessointina

- Kognitiivinen suuntaus syntyi 1960-luvun alussa, kun ulkoisen sijaan alettiin kiinnittää huomiota ihmismielen sisäisiin ilmiöihin, kognitiivisiin prosesseihin.
- Kognitiivisessa oppimisessa kiinnostus kohdistuu siihen, miten ihminen prosessoi tietoa: oppiminen nähdään tiedon prosessointina.
- Oppija nähdään erilaisen tiedon aktiivisena käsittelijänä: tietoa vastaanottavana, havaintoja tekevänä, valikoivana, taltioivana, tulkitsevana ja aktiivisesti kehittävänä olentona.
- Mielekäs oppiminen alkaa käytännön elämän ongelmista ja ristiriidoista. Oppijan mielessä syntyy tiedollinen ristiriita, kun hänen tietonsa ja taitonsa eivät riitäkään tilanteen hallitsemiseen.
- Oppija pyrkii ratkaisemaan ristiriidan joko hankkimalla uutta tietoa (assimilaatio) tai hän järjestää aiemman tiedon uudella tavalla (akkommodaatio).

- Oppimisen tuloksena syntyy jäsentyneitä ajatuksia sekä selittäviä periaatteita, joista muodostuu oppijalle toimintaa ohjaavia sisäisiä rakenteita ja malleja, skeemoja. Uuden tiedon omaksuminen nähdään aina riippuvaisena aikaisemmasta tiedosta.
- Kognitiivinen oppimisajattelu pitää tärkeänä myös oppijoiden metakognitiivisten taitojen kehittämistä. Metakognitiivisilla taidoilla tarkoitetaan oman oppimisen kriittistä arviointia: miten oppii ja miten voi kehittää oppimistaan. Nämä taidot kuvaavat kykyä tulla tietoiseksi omasta tiedonkäsittely- ja oppimisprosessistaan. (Sava 1993, 25). Arkikielisesti voisi sanoa, että metakognitiiviset taidot tarkoittavat sitä, että ”oppija ymmärtää, mitä ymmärtää ja ymmärtää, mitä ei ymmärrä”.

Kognitiivinen oppimiskäsitys ja oppimisen ohjaaminen

- Kognitiiviseen oppimiskäsitykseen perustuvassa opetuksessa opetus nähdään oppimisen systemaattisena ohjauksena, ei vain tiedon välittämisenä.

Opetuksessa

- pyritään saamaan aikaan ajattelua ja pohdintaa, jonka avulla ymmärretään ja opitaan – tiedon prosessointi korostuu
- tavoitteet asetetaan väljästi eikä ennakosuunnittelu ole pikkutarkkaa vaan opetuksessa pyritään opetuskokonaisuuksiin
- käytetään oppijakeskeisiä toimintatapoja, ryhmäpohdintoja, pari-työskentelyä, projekteja ja oppimistehtäviä perinteisten tenttien asemasta
- keskeisenä nähdään tiedon käsittely; tunteet ja ympäröivä todellisuus ovat toissijaisia.

- Yrjö Engeström (1984) on jäsentänyt täydellisen oppimisprosessin mallin. Prosessi voidaan jakaa osatekijöihin, joista kukin vaatii oppijalta määrätynlaisia oppimistekoja. Engeström kuvaa täydellistä oppimista seuraavien vaiheiden kautta:
- Motivoituminen: tiedollisen ristiriidan avulla oppijassa herää sisällöllinen mielenkiinto opittavaa asiaa kohtaan
- Orientoituminen: oppija muodostaa itselleen tiedon omaksumista ja siihen liittyvien tehtävien ratkaisemista edistävän tietoisien ”linssin”, orientaatioperustan eli kokonaiskuvan, selitys- tai toimintamallin, joka auttaa häntä näkemään ja valikoimaan oleelliset asiat sekä kytkemään yksityiskohdat kokonaisuuksiksi
- Sisäistäminen: oppija suhteuttaa uutta tietoa aikaisempaan, tulkitsee ja sulauttaa tiedot uudeksi malliksi
- Ulkoistaminen: opittavaa periaatetta sovelletaan ja sen avulla ratkaistaan konkreettisia ongelmia
- Arviointi: oppija tarkastelee kriittisesti opittavan selitys- ja toimintamallin pätevyyttä ja todenmukaisuutta
- Kontrolli: oppija tarkastelee etäältä omaa oppimistaan ja pyrkii tietoisesti parantamaan opiskelumenetelmiään.

- Opettaja tukee opetusprosessissaan toiminnalla opiskelijan oppimisprosessia. Opettajan ratkaisut vaikuttavat oleellisesti siihen, pystyvätkö oppijat vaiheistamaan opiskelunsa järkevästi ja toteuttamaan kunkin edellä mainitun vaiheen riittävän perusteellisesti. Opetukselle voidaan erottaa kahdeksan opetuksellista tehtävää, jotka ovat seuraavia:
- Valmistaminen uuteen ja motivointi
- Oppiaineen pohjustaminen ja tiedollisen ristiriidan herättäminen oppijoissa
- Orientointi: orientaatioperustan selvittäminen tai sen muodostaminen yhdessä oppijoiden kanssa
- Uuden tiedon välittäminen: orientaatioperustan "täyttäminen" lisätiedoilla, uuden oppiaineen käsittely, jäsentäminen ja tulkinta – uusien tietojen "löytäminen" orientaatioperustaa käyttäen eri opetusmenetelmien avulla
- Opetetun kertaaminen: paneutuminen uudelleen opetetun aineksen keskeisiin kohtiin, esimerkiksi lukemalla
- Systematisointi: opetetun selventävä jäsentäminen, esimerkiksi opetuskeskustelun avulla
- Harjoitustiedon kehittäminen taidoksi: päämääränä tiettyjen suoritusten automatisoituminen mallin ja toistojen avulla
- Soveltaminen: uusien tehtävien ratkaiseminen opitun tiedon avulla
- Kontrolli: orientaatioperustan oikeellisuuden arviointi ja oman oppimisen arviointi, opettajan käyttämien arviointikeinojen tarkoituksena on kehittää oppijoissa tietoista kykyä itse kontrolloida ja arvioida taitojaan
- Opettajan tulee suunnitella ja toteuttaa opetusta siten, että siinä käytetään opetuksellisia tehtäviä joustavasti ja monipuolisesti, sillä mitään ehdotonta oikeaa opetuksellisten tehtävien järjestystä ei ole. Opettajan päämääränä on saada aikaan täydellisen oppimisen turvaava kokonaisuus. (Engeström 1984.)

Skeemat ohjaavat kognitiivista toimintaa

- Tiedonkäsittely on aktiivista
- Todellisuutta hahmotetaan ja tietoa käsitellään **sisäisten mallien eli skeemojen** kautta
- Skeemat:
 - käsityksiä siitä, mitä asiat tai ilmiöt ovat ja miten ne toimivat
 - perustuvat aiempiin kokemuksiin ja tietoihin
 - ohjaavat toimintaa
 - muokkautuvat uusien tietojen ja kokemusten myötä
- Kokonaista tilannetta koskeva skeema on **skripti**,
“käsikirjoitus”

Ulrich Neisserin havaintokehä

- Skeemat ohjaavat havainnointia ja vaikuttavat siihen mitä ja miten havaitaan.
- Skeemat muokkaantuvat havaitun todellisuuden mukaisesti.
- Muokaantunut skeema ohjaa uutta tiedonhakua.
- → havaintokehä pyörii

Skeemat vaikuttavat kaikkeen tiedonkäsittelyyn

- Skeemat
- suodattavat epäolennaisia asioita pois **valikoivan tarkkaavaisuuden** piiristä
- vaikuttavat siihen, mitä ja miten **muistetaan**
- toisinaan muistamme erityisesti skeemoista poikkeavat asiat

Minäkäsitys ja maailmankuva ovat laajoja skeemoja

Minäkäsitys

- skeema omasta itsestä
- muotoutuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa
- voi muiden skeemojen tavoin vääristyä

Maailmankuva

- käsitys siitä, millainen maailma on ja miten siinä tulee toimia
- pohjautuu kulttuurin ja yhteisön jakamiin käsityksiin
- muokkautuu tietojen ja uskomusten myötä
- maailmankuvaan liittyy **ihmiskäsitys**
- **maailmankatsomus** sisältää maailmankuvan, arvot ja normit

Pohdi parin kanssa

- Opiskeletko aina samalla tavalla, kun luet läksyjä tai kokeeseen?
- Mitä hyviä/huonoja puolia käyttämässäsi opiskelutavassa on?
- Sopivatko eri aineisiin erilaiset oppimistavat (esimerkiksi ulkoluku tai tehtävien tekeminen)? Miksi?

Konstruktivistinen oppimiskäsitys

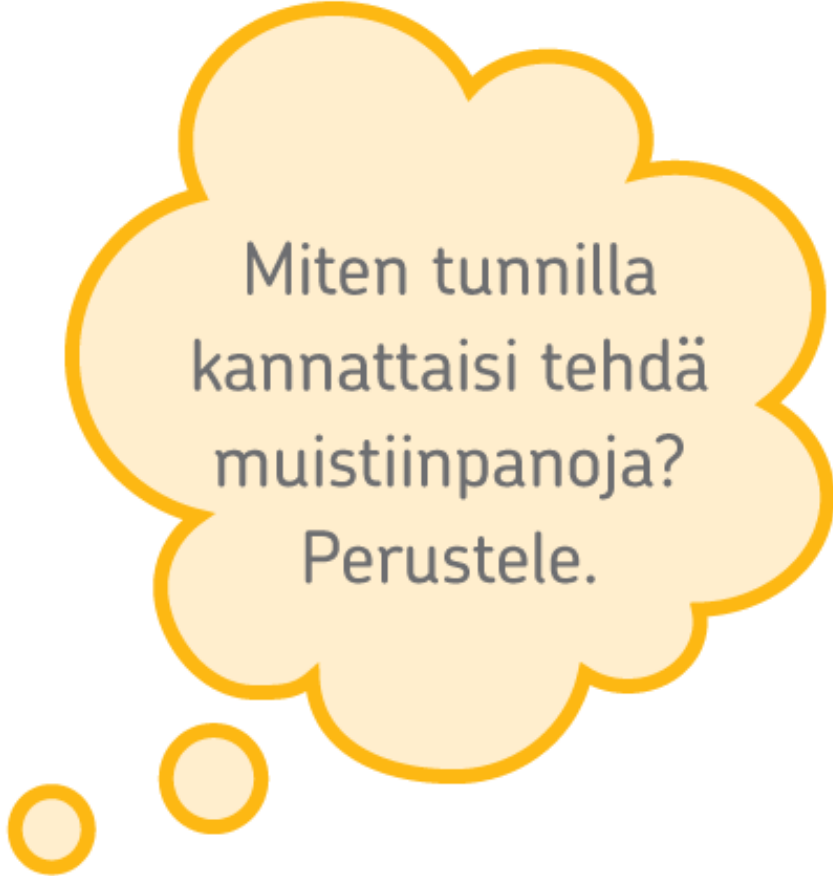
Oppiminen tiedon rakentamisena

- Konstruktivismissa oppiminen nähdään aktiivisena tiedon konstruointiprosessina eli tiedon rakentamisen prosessina.
- Konstruktivismin keskeisenä ajatuksena on, että tieto ei siirry vaan oppija rakentaa eli konstruoi sen itse uudelleen.
- Oppijan omat aikaisemmat tiedot, käsitykset ja kokemukset opittavasta asiasta säätelevät hyvin paljon sitä, mitä hän asiasta havaitsee ja miten hän asiaa tulkitsee.

- Oppiminen liittyy toimintaan ja palvelee toimintaa. Olennaista on, että oppijassa heräävät omiksi koetut, opittavaan asiaan liittyvät kysymykset, oma kokeilu, ongelmanratkaisu ja ymmärtäminen.
- Oppiminen on oppijan oman toiminnan tulosta. Se on tilannesidonnaista, kontekstuaalista eli asiayhteyteen sidottua ja vuorovaikutuksen tulosta.
- Itseohjautuvuus, minän kasvu ja itsereflektiiviset valmiudet ovat mahdollisia ihmislajin yksilölle, mutta ne on opittava.
- Subjektiivisista kokemuksista muodostuu objektiivista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja oppijoiden keskinäisen yhteistoiminnan kautta.

- Maijaliisa Rauste-von Wright ja Johan von Wright (1994) kuvaavat konstruktivismia seuraavilla yleistyksillä:
- uutta tietoa omaksutaan käyttämällä aiemmin opittua
- oppiminen on oppijan oman toiminnan tulosta
- toimintaa ohjaa sen tavoite, ja tavoitetta ohjaavat oppimisen kriteerit – mutta oppimista säätelee se, mitä oppija tekee
- ymmärtämisen painottaminen edistää mielekästä tiedon jäsentämistä
- sama asia voidaan käsittää ja tulkita monella eri tavalla
- opitun siirtäminen uusiin tilanteisiin riippuu tietojen ja taitojen kytkeytymisestä toisiinsa
- sosiaalisella vuorovaikutuksella on keskeinen rooli oppimisessa
- tavoitteellinen oppiminen on taito, jota voi oppia
- oppimisen arvioinnin tulisi olla monipuolista
- opetussuunnitelmien tulisi olla joustavia ja ottaa huomioon niin oppijan valmiudet kuin tiedon suhteellisuus ja muuttuvuuskin.

Pohdi

Miten tunnilla
kannattaisi tehdä
muistiinpanoja?
Perustele.

Pelaa tietokone- tai kännykkäpelii!

- Pelaa pelii, jota et ole aiemmin pelannut. Kysy vaikka naapurilta, mitä pelii hän suosittelee.
- Aikaa pelaamiseen on 10 min.

Pelaamisen jälkeen:

- mitkä tekijät helpottivat pelaamista ja miksi?
- mitkä tekijät vaikeuttivat pelaamista ja miksi?

Käytä hyväksesi esimerkiksi näitä käsitteitä:

- sisäinen malli/skeema
- Neisserin havaintokehä
- valikoiva tarkkaavaisuus
- skripti

Konstruktivismi ja oppimisen ohjaaminen

- Maijaliisa Rauste-von Wright (1997, 19) kuvaa konstruktivistisesti suuntautunutta koulutusprosessia seuraavilla piirteillä:
- opetussuunnitelmaan kirjataan vain keskeiset tavoitteet ja ideat, jotka mahdollistavat koulutusvaiheen kokonaisosaamisen; hyvän osaamisen kriteerit esitetään
- oppiminen on oppijan aktiivinen tiedon konstruointiprosessi; oppija valikoi ja tulkitsee informaatiota aikaisemman oppimansa ja odotustensa pohjalta
- ymmärtäminen ja ajattelu ovat aina keskeisiä oppimisessa; tavoitteena on, että oppijalle syntyy omiksi ja tärkeiksi koettuja ongelmia, jotka ovat koulutuksen kannalta relevantteja
- oppiminen on aina konteksti- ja tilannesidonnaista; ihminen oppii jatkuvasti, myös koulutustilanteiden ulkopuolella
- hyvän opettajuuden edellytys on taito luoda oppimisympäristöjä, jotka herättävät oppijassa kysymyksiä ja auttavat häntä konstruoimaan vastauksia ymmärtäen, mihin ollaan pyrkimässä; oleellista opettajan toiminnassa on sekä opiskeltavan asian kannalta tärkeiden kysymysten virittäminen että opiskelijoiden ajattelu- ja ymmärtämisvalmiuksien harjaannuttaminen antamalla heille monipuolisia mahdollisuuksia saada palautetta toiminnastaan
- koulutuksen keskiöön nousee oppimaan oppimisen valmiuksien oppiminen.

- Päivi Tynjälä (1999, 60-67) vastaa kysymykseen ”mitä konstruktivismista seuraa käytännön opetustyöhön?” seuraavasti:
- Oppijan aktiivisuuden merkitys ja opettajan roolin muuttuminen: opettajan rooli muuttuu oppimistilanteen järjestäjäksi, jossa keskeistä on oppijan oppimisprosessin tukeminen; opettajan tehtävä on aikaansaada ristiriitaa oppijan ajattelumalleissa; opettaja on ohjaaja ja oman alansa asiantuntija
- Oppijan aikaisemmat tiedot ovat uuden tiedon oppimisen perusta: oppijoiden arkikokemukset voivat olla ristiriidassa oppilaitoksen opetuksen kanssa
- Metakognitiivisten taitojen kehittäminen: opiskelun alkuvaiheessa ulkoinen tuki ja kontrolli ovat tärkeitä, mutta niitä voidaan vähentää oppimaan oppimisen taitojen kasvaessa; oppijoita ohjataan asteittain lisääntyvään oppimisen itsesäätelyyn
- Ymmärtäminen on tärkeämpää kuin ulkoa osaaminen: ainoastaan ymmärretty tieto on mielekästä, merkityksellistä tietoa
- Erilaisten tulkintojen huomioon ottaminen: kaikki eivät opi samoja asioita samoista sisällöistä, oppijoiden erilaisia tulkintoja tulee käsitellä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa
- Faktapainotteisuudesta ongelmakeskeisyyteen: on asioita, joita ei voi tulkita monella eri tavalla eli jotka ovat faktoja, mutta nekin opitaan parhaiten silloin, kun ne kytetään oppijoiden aikaisempaan tietoon, laajempiin kokonaisuuksiin ja aitoihin todellisiin tilanteisiin

- Oppimisen tilannesidonnaisuuden huomioon ottaminen: koulutusta ei pidä erottaa niistä yhteyksistä, joissa opittavia tietoja ja taitoja tullaan käyttämään; oppiminen on aina sidoksissa kontekstiinsa, siihen ympäristöön, tilanteeseen ja laajempaan kulttuuriin, jossa oppiminen tapahtuu
- Monipuolisten representaatioiden eli uudelleen esittämisen tapojen kehittäminen: tietoa tulee esittää useista eri näkökulmista, erilaisin esitystavoin ja oppimistehtävin
- Sosiaalisen vuorovaikutuksen painottaminen: sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta oppija voi ulkoistaa omaa ajatteluaan ja saada reflektion aineksia muilta; vuorovaikutuksellisuutta voi tehostaa yhteistoiminnallisilla opiskelumuodoilla
- Uusien arviointimenetelmien kehittäminen: arviointi tulee kytkeä osaksi oppimisprosessia; huomiota kiinnitetään oppimisprosessiin ja oppimisen laatuun painottuvien arviointimenetelmien kehittäminen; oppijan osallistuminen arviointiinsa tulee keskeiseksi
- Tiedon suhteellisuuden ja tuottamistapojen esiin tuominen: olisi hyvä käsitellä oppijoiden kanssa myös sitä, miten oppisisältöjen tieto on tuotettu
- Opetussuunnitelman kehittäminen: opetussuunnitelmia tulisi kehittää ongelmakeskeisiksi, opetussuunnitelmissa esitetään ilmiöiden ”suuret ideat”, yksi mahdollisuus on ns. ongelmälähtöiset opetussuunnitelmat.

Behavioristinen oppimiskäsitys

Humanistinen oppimiskäsitys

Konstruktivistinen oppimiskäsitys

Oppimisen sosiokulttuurinen tausta

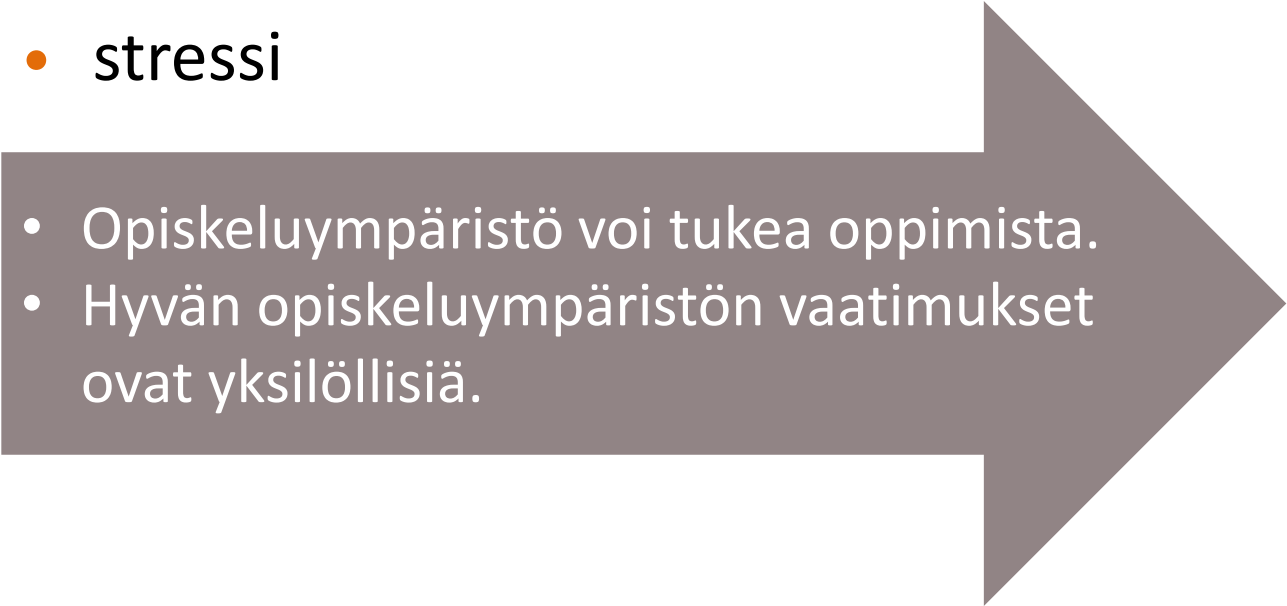
- Sosiokulttuurinen näkökulma korostaa oppimista vuorovaikutuksessa toisten kanssa.
- **Lähikehityksen vyöhykkeellä** oppii tehokkaasti → osaamisalue, jolla yksilö ei opi itse mutta kylläkin toisten tekemänä.
 - Käsite on peräisin Lev Vygotskylta, joka tutki oppimista vuorovaikutuksessa toisten kanssa.
- Osallistuminen ja toimiminen asiantuntijoiden kanssa auttaa oppimaan: tätä hyödynnetään työssäoppimisessa ja vertaisoppimisessa.

Minkälainen opiskeluympäristö
kuvan tilanne on?

Kuvasta nousevia teemoja

- melu
- monen asian tekeminen yhtä aikaa
- ympäristön tarjoama tuki
- stressi

-
- Opiskelu ympäristö voi tukea oppimista.
 - Hyvän opiskelu ympäristön vaatimukset ovat yksilöllisiä.

Millainen olisi hyvä oppimisympäristö?

- Työskennelkää 3–4 hengen ryhmissä.
- Suunnitelkaa toimiva oppimisympäristö.
- Hyödyntäkää omia kokemuksianne, oppikirjaa ja nettiä mahdollisuuksien mukaan. Muistakaa perustelut!
- Voitte laatia vaikka videon, piirustuksen, kirjallisen selityksen.
- Seuraavalla dialla on kysymyksiä pohdintaa helpottamaan.

Pohtikaa esimerkiksi...

- Millaiset olisivat fyysiset puitteet ja huonekalut: luokka, pulpetit, sohvat, kahvila tms.?
- Olisiko oppitunteja vai vapaa aikataulu?
- Millaiset tehtävät tukisivat parhaiten oppimista (esim. oppimisen opiskelua)? Miten tilassa työskenneltäisiin?
- Miten tilassa hyödynnettäisiin teknologiaa?
- Kumpi olisi toimivampaa: ryhmätyö vai yksilötyö? Perustelkaa.
- Mitä muuta tulisi ratkaista toimivan oppimisympäristön suunnittelussa?

Tehtävä oppimiskäsityksistä

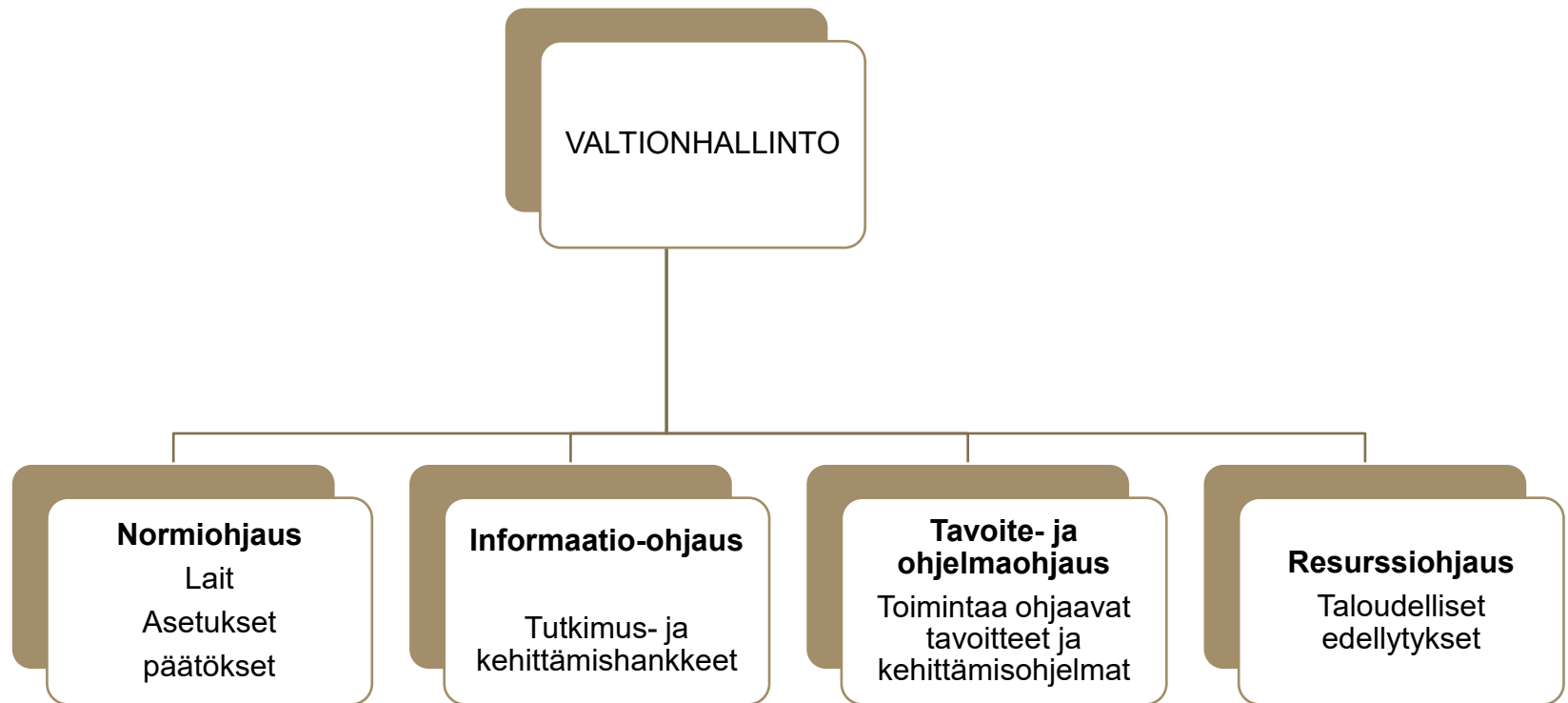
- Ryhmä 1: behavioristinen oppimiskäsitys
 - Ryhmä 2: humanistinen oppimiskäsitys
 - Ryhmä 3: kognitiivinen oppimiskäsitys
 - Ryhmä 4: konstruktivistinen oppimiskäsitys
-
- Video, näytelmä, nukketatteri

Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö

Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö

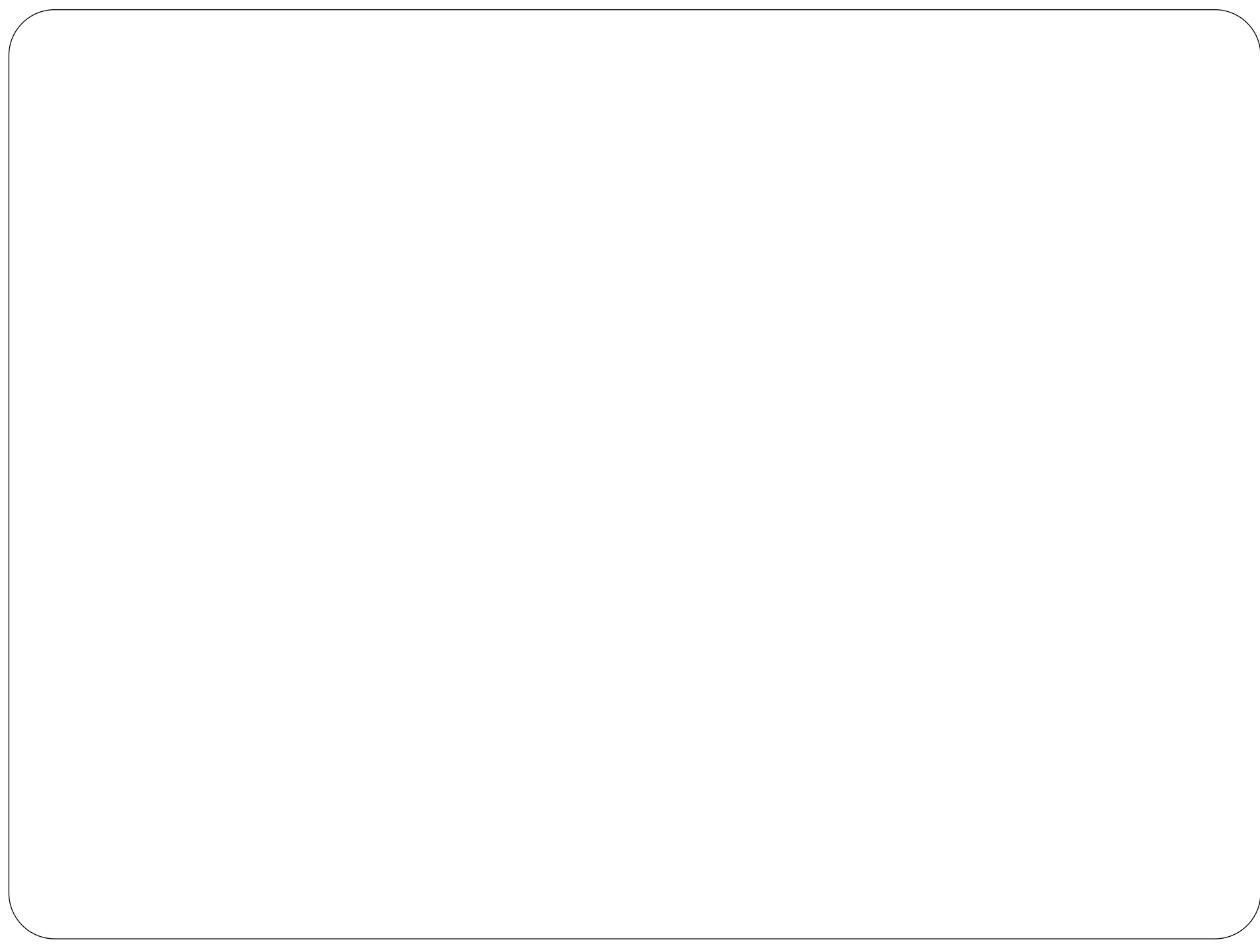
- Kertaus?

Valtionhallinnon keinot ja tavat ohjata ammatillista varhaiskasvatusta

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

- Päivähoitolaki v. 1973 huom! Yksikään alkuperäinen päivähoitolain pykälä ei ollut enää voimassa v. 2014!
- Lainsäädäntö oli ns. ajan tasalla ennen v. 2015 uudistuksia
- Vuosien 2015 ja 2016 jäivät keskeneräisiksi → uusi yhtenäislaki v. 2018

Varhaiskasvatuslaki

- Varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.8.2015. Laki määrittää Opetushallituksen varhaiskasvatusta ohjaavaksi asiantuntijavirastoksi.
- Opetushallitus päätti lokakuussa 2016 varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Varhaiskasvatuksen järjestäjien tuli ottaa perusteiden mukaiset paikalliset suunnitelmat käyttöön 1.8.2017 alkaen.
- Lain mukaan jokaiselle päiväkodissa varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Suunnitelma tulee laatia myös perhepäivähoidossa.

Varhaiskasvatustilaki ja suurimmat muutokset aiempaan verrattuna 1.8.2016 lähtien

- Päiväkodit osa koulutusjärjestelmää
(hallinnollinen uudistus)
- Suhdeluvun muutokset (yli 3-v. ryhmissä)
- vasu

... ja uusimmat muutokset

- 1.9.2018 lähtien:
- Uudet henkilöstömitoitukset (huom! siirtymäkausi, vasta v.2030 alkaen täysimääräisesti)
- tehtävänimikkeet

Varhaiskasvatuslaki 2018

- Varhaiskasvatuksen **tietovaranto** (digitaalinen):
 - 1) tuottaja ja toimipaikat
 - 2) henkilöstö
 - 3) Tiedot lapsesta
 - 4) vanhempia/huoltajia koskevat tiedot
- Tuottajat (kunnat/yksityinen) tallentavat 1.1.2019/1.9.2019 ja 1.1.2020/1.9.2020 (yksityinen) alk. → Opetushallitus

Varhaiskasvatuslaki 2018

- Ammatilliset **kelpoisuusvaatimukset**:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Lidp446678992>

26-31§

Varhaiskasvatustilaki 2018

- **Lapsen etu** otettava huomioon varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuottaessa ja siitä päätettäessä → tämä kohta on hieman epäselvä, esim. kunnat voivat päättää toiminta-ajoista, vanhempien päätökset jne.
- Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä → huom! **Kiusaamista** ei varhaiskasvatuksessa hyväksytä missään muodossa

Varhaiskasvatustilaki 2018

Oikeus osallistumiseen

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Lidp446678992>

20 § → lakiteksti edellyttää:

- Kaikkien lasten mielipide ja toivomukset on selvitettävä
- Tämä pitää ottaa huomioon ikä ja kehitystaso huomioiden
- Lasten pitää saada tulla kuulluksi säännöllisesti (kyselyt + muut palautekanavat)
- → todellisuudessa 20 §:n soveltaminen on ikäsidonnaista

Varhaiskasvatuslaki 2018

- Eräs tärkeä uusi sisältö: 41.4. §

”Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.”

→ ota yhteyttä poliisiin, jos on syytä epäillä, että joku lapsista tai kollegoista tai muista aikuisista (esim. vanhemmat) on todennäköisesti vaarassa joutua väkivallan kohteeksi

Varhaiskasvatuksen tietosuoja ja salassapito

https://edu.fi/yleissivistava_koulutus/varhaiskasvatus/vasu2017tukimateriaalit/salassapito_ja_tietosuoja_varhaiskasvatuksessa?fbclid=IwAR0k-NlhEh3XTynyZwgLYfVSD8QuDSMCpzczWyUI0-ZK7pmVYvTq2WatT0o

3 videota, yht. n 25 min

Varhaiskasvatuksen ammattiryhmät,
työtehtävät ja vastualueet

Ammattiryhmät

- Ketä päiväkodeissa työskentelee?

Työpaikalla oppimiseen liittyvä tehtävä (pedanet)

- Katsotaan tehtävä vielä läpi
- Miksi työtehtävät ovat toisalta yhtenäiset ja miksi niissä on eroja?
- Mitä on lastenohjaajan osaaminen varhaiskasvatustyössä?

Päiväkodin johtaja

Ns. kasvatushenkilöstö

- Varhaiskasvatuksen opettaja (Lastentarhanopettaja)
- Varhaiskasvatuksen sosionomi
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
- Perhepäivähoitaja
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (erityislasterhanopettaja)

Ns. avustava henkilökunta

- Ryhmäavustaja
- Koulunkäynnin ohjaaja

1.9.2018 lähtien

- Jokaisessa päiväkotiryhmässä väh. yksi varhaiskasvatuksen opettaja (LTO) + esim. yksi sosionomi (tai LTO) + yksi lastenhoitaja
- Siirtymäkausi vuoteen 2030 asti
- Huom! Varhaiskasvatuslakia ehditään tarkastella moneen otteeseen v. 2030 mennessä

Päiväkodissa...

Yhdessä päiväkodin ryhmässä saa olla korkeintaan kolmea kasvattajaa vastaavaa määrää lapsia. Kasvattajia voi tarvittaessa olla enemmän. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että:

- alle 3-vuotiaiden ryhmässä voi olla korkeintaan 12 lasta (1 kasvattaja / 4 lasta)
- yli 3-vuotiaiden ryhmässä korkeintaan 24 lasta (1 kasvattaja / 8 lasta, ellei kunta ole erikseen päättänyt pitäytyä aikaisemman lainsäädännön mukaisessa mitoituksessa 1 kasvattaja / 7 lasta, jolloin ryhmässä korkeintaan 21 lasta)
- Yli 3-vuotiaiden osapäivähoidossa 1 kasvattaja / 13 lasta.
- Lasten tai hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvien lukumäärässä on otettava huomioon, jos päiväkodissa on erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevia lapsia ellei heille ole erityistä avustajaa.

Perhepäivähoidossa...

- Perhepäiväkodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää lasta mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat lapset, jotka eivät vielä ole perusopetuksessa. Lisäksi ryhmässä voi olla esikoululainen tai koululainen osapäiväisessä hoidossa.
- Kaksi hoitajaa voi samanaikaisesti hoitaa enintään kahdeksaa lasta ja lisäksi osapäiväisesti kahta esikoululaista tai koululaista.
- Lain mukaan voi erityisistä syistä ja huomioon ottaen paikalliset olosuhteet kolme hoitajaa hoitaa samanaikaisesti enintään kahtatoista lasta. (esim. ryhmäperhepäivähoito eli "ryhmis")

Tuntitehtävä

Tutustutaan tarkemmin päivähoidon
varhaiskasvatushenkilöstöön

- Ryhmä 1: päiväkodin johtaja
- Ryhmä 2: Varhaiskasvatuksen opettaja (lto)
- Ryhmä 3: Varhaiskasvatuksen sosionomi
- Ryhmä 4: Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo, elto, kelto)
- Ryhmä 5: Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (lähihoitaja, lastenohjaaja)

Tehkää juliste, jossa on tietoa mm. koulutuksesta,
työnkuvasta...

Jatkoa edelliseen tehtävään

- Jakaannutaan 3 ryhmään ja jaetaan jokaiselle roolit (pk johtaja, veo jne.) → 3 päiväkotiryhmää
- Jokainen mieltii oman ammattiryhmänsä kautta:
 - omia ihanteitaan
 - omia arvostuksiaan
 - työn olennaisia piirteitä
- Kokoontukaa sen jälkeen ryhmittäin ja pohtikaa, miten lähtisitte suunnittelemaan esim. vanhempainiltaa/toimintaa syyskaudelle tms.

Tuntitehtävä

1. Pohtikaa ryhmissä, mitä tarkoittaa kasvattajan hyvä käytös ja käyttäytymismallina oleminen lasten, nuorten ja aikuisten kanssa toimittaessa. Miettikää myös, millaisia käyttäytymiseen liittyviä asioita pidätte tärkeinä juuri tässä ryhmässä ja mistä toivoisitte, että keskusteltaisiin enemmän. Tehkää pohdinnoistanne yhteenveto ja esittäkää se muille
2. Rakennekynsiä, koruja, lävistyksiä ja runsasta hajusteiden käyttöä työssä pidetään turvallisuusriskinä. Pohtikaa, miksi.
3. Harjoitelkaa erilaisia puhelinkeskusteluja/keskustelutilanteita:
 - Vanhempi ja työntekijä
 - Kelto ja työntekijä
 - Opiskelija ja työntekijä
 - ???

Tuntitehtävä

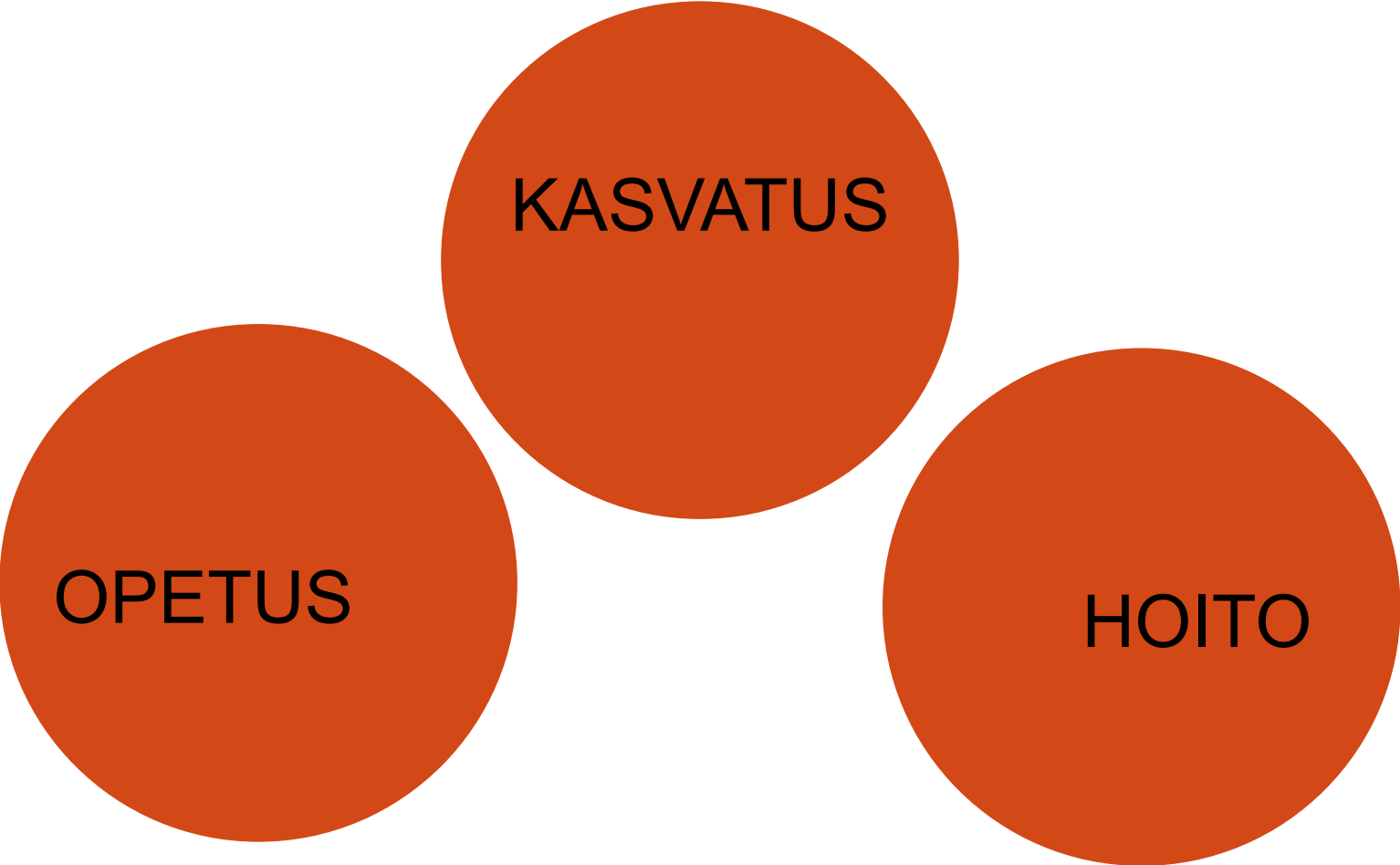
1. Mieti, miten osaat antaa palautetta lapselle, työkaverille tai opiskelijakaverille.
2. Miettikää yhdessä, mitä pitää huomioida, kun antaa rakentavaa palautetta.
3. Antakaa pienryhmissä palautetta päivän työskentelystä toisillenne.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Oikeudellisesti velvoittava →kehittykö laatu?

- Varhaiskasvatuksen arvostus (Opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen)
- Kuntien väliset erot pienenevät
- pedagogiikan painottaminen
- Tarkoitus ei ole ”pyyhkiä” vanhaa pois
- Esim. oppimisen alueet yksityiskohtaisemmin kuin vanhan Vasun sisällölliset orientaatiot

KASVATUS

OPETUS

HOITO

KASVATUS

- Tarkoitus on tukea lapsen kehitystä siten, että hän kasvaa kulttuuriset arvot ja tavat tiedostavaksi yksilöksi, joka osaa paitsi ilmaista omia mielipiteitään myös huomioida toimintansa yhteydet toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä

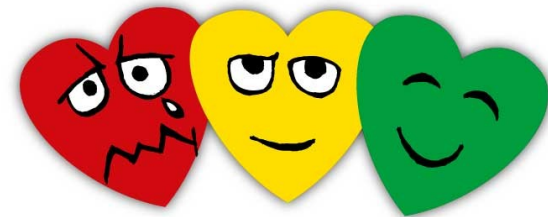
OPETUS

- Lapsen kannustamista uusien asioiden oppimiseen erilaisia oppimisen tapoja hyödyntämällä. Keskeistä on, että opetuksessa huomioidaan lasten yksilölliset taidot, tuen tarve sekä mielenkiinnon kohteet.

HOITO

- Fyysisen perushoidon ohella tunnepohjaiseen välittämiseen, joiden ansiosta lapsi kokee olevansa arvostettu omana itsenään.

Lapsi aktiivisena toimijana

- ”lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa”

- Lapsi aktiivinen toimija, jolla on kyky ajatella itse ja ilmaista mielipiteitään → jotta tämä voisi onnistua, lapsen tulee luottaa itseensä
- Aiemmat kokemukset ja mielenkiinnon kohteet liitetään osaksi uuden oppimista → motivaatio säilyy, haasteet selvitetään

- Miten tulla kuulluksi ja ymmärretyksi, jos lapsi ei voi ilmaista itseään kielellisesti?
- Pitää tuntea lapsiryhmä → havainnointi

- Lapsen viestillä pitää myös olla merkitystä!
- Tarkastele omia vuorovaikutustapoja kriittisesti

- Ilon kautta oppiminen
 - Erilaisten ilmiöiden, esineiden ja asioiden ihmettely
- Pedagogiikassa keskeistä tukea ja kannustaa tässä

Vaihtoehtopedagogiikat

Ryhmätehtävä

Videot